

استانداردهای بین‌المللی

مبارزه با پولشویی

و تامین مالی تروریسم

(توصیه‌های چهل‌گانه گروه ویژه اقدام مالی (FATA)

ترجمه و تألیف:

فردوس زارع فاجاری

علی قائم مقامی

زیر نظر:

عبدالمهدی ارجمند نژاد

تهران ۱۳۹۲

سرناسه:	زارع قاجاری، فردوس، ۱۳۵۲-
عنوان و نام پدیدآور:	استانداردهای بین‌المللی مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم (توصیه‌های چهل‌گانه گروه ویژه اقدام مالی (FATF) ترجمه و تألیف فردوس زارع قاجاری، علی قائم مقامی، زیر نظر عبدالمهدی ارجمندزاد.
مشخصات نشر:	تهران: نشر ناش، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری:	۸۰ ص.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۹۳۶۵۶-۰-۹
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیبا
یادداشت:	فارسی - انگلیسی.
عنوان دیگر:	تروریسم (توصیه‌های چهل‌گانه گروه ویژه اقدام مالی (FATA).
موضوع:	پول‌شویی
موضوع:	تروریسم
موضوع:	سلاح‌های کشتار جمعی
شناسه‌ی افزوده:	قائم مقامی، علی، ۱۳۴۸-
شناسه‌ی افزوده:	ارجمندزاد، عبدالمهدی، ویراستار
رده‌بندی کنگره:	۱۹۳۲ ز ۹ پ/۷۹-۷۸۸ HV
رده‌بندی دیویی:	۳۴۶/۱۶۸
شماره‌ی کتابشناسی ملی:	۳۱۲۹۱۲۴

ناشر تاش
TASH PUBLISHING

ناشر

ناشر تاش

نشانی

تهران / خیابان نجات‌اللہی /

کوچه‌ی سلمان پاک /

شماره‌ی ۱۸

تلفن

۸۸۹۴۱۴۹۹

© تمامی حقوق این اثر محفوظ و
متعلق به ناشر است.

www.tashpublishing.com
hichpub@yahoo.com

استانداردهای بین‌المللی

مبارزه با پولشویی

و تامین مالی تروریسم

(توصیه‌های چهل‌گانه گروه ویژه

اقدام مالی FATF)

ترجمه و تألیف

فردوس زارع قاجاری

علی قائم مقامی

زیر نظر:

عبدالمهدی ارجمندزاد

تولید هنری و فنی

کارگاه گرافیک هیچ

حسن کریمزاده

انوشه صادقی آزاد

لیتوگرافی

نقره‌آبی

چاپ و صحافی

سازمان چاپ

شابک
۹۷۸-۶۰۰-۴۶۵۶-۰۹

چاپ اول / ۱۳۹۲

{ ۳۰۰۰ نسخه }

{ ۵۰۰۰ تومان }

۹	پیش‌گفتار مؤلفین
۱۵	مقدمه
	توصیه‌های گروه ویژه اقدام مالی
۱۹	سیاست‌ها و هماهنگی‌ها در زمینه
	مبارزه با پولشویی و مبارزه با تأمین
	مالی تروریسم
۲۱	پولشویی و مصادره
۲۳	تأمین مالی تروریسم و تأمین
	مالی برای اشاعه سلاح‌های کشتار
	جمعی
۲۵	اقدامات پیشگیرانه
۳۸	شفافیت و مالکیت ذینفعان اشخاص
	و ترانساکشن‌های حقوقی
۳۹	اختیارات و مستندات‌های مراجع
	ذیصلاح و سایر تدابیر سازمانی
۴۵	همکاری‌های بین‌المللی

واژه «پولشویی»^۱ فرایندی را ترسیم می‌کند که در خلال آن، پول کثیف^۲ و در واقع پول حاصل از عمل یا اعمال مجرمانه تطهیر می‌شود به گونه‌ای که به پول به ظاهر مشروع و بدون هیچ اثری از جرم منشاء، تبدیل می‌شود.^۳ ورود این واژه به ادبیات حقوقی و نیز قانونگذاری در زمینه مبارزه با پولشویی، حدوداً به بیست و هفت سال پیش برمی‌گردد؛^۴ لیکن اکنون اغلب کشورهای جهان قوانینی دارند^۵ که به موجب آن عمل پولشویی، به صراحت جرم‌انگاری شده است.^۶

همچنین چهارچوب‌ها و مقررات منطقی و بین‌المللی قابل ملاحظه‌ای در زمینه مبارزه با پولشویی تدوین شده است که مهمترین آن‌ها عبارتند از: کنوانسیون وین (۱۹۸۸)، کنوانسیون استراسبورگ (۱۹۹۰)، توصیه‌های چهل‌گانه گروه ویژه اقدام مالی^۷ (۱۹۹۰) و اصلاحیه‌ها و متمم‌های آن (۱۹۹۶، ۲۰۰۱، ۲۰۰۳، ۲۰۰۴، ۲۰۱۲).^۸ دستورالعمل‌های سه‌گانه اتحادیه اروپا (۱۹۹۱، ۲۰۰۱ و ۲۰۰۵)، کنوانسیون سرکوب تامین مالی تروریسم (۱۹۹۹) و کنوانسیون پالرمو (۲۰۰۰).

1. Money Laundering

2. Dirty Money

۳. برای مطالعه بیشتر درباره مفهوم پول شویی، ابعاد و آثار آن و ... رجوع شود به کتب: پولشویی و موسسات مالی (تالیف مینا جزایری از انتشارات موسسه عالی آموزش بانکداری ایران)، پولشویی و روش‌های مبارزه با آن (تالیف فریده تذهیبی، از انتشارات جنگل و کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین‌المللی)، مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم در بانک‌ها، (نوشته سید آیت ا... تجلی از انتشارات آراد).

۴. تصویب قانون جرایم مواد مخدر (Drug Trafficking Act 1986) انگلستان در سال ۱۹۸۶ از اولین اقدامات قانونگذاری در زمینه پولشویی به شمار می‌آید. (به نقل از: Robin Booth and others, Money Laundering Law and Regulation, A practical Guide, Oxford University Press, 2001)

۵. در جمهوری اسلامی ایران نیز مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۸۶ قانون مبارزه با پولشویی را تصویب و بر اساس آن به صراحت و به طور مستقل پولشویی را جرم‌انگاری نمود. متعاقب آن آیین‌نامه اجرایی و دستورالعمل مربوط تدوین، ابلاغ و به اجرا درآمد. مستندات مزبور در پایگاه اطلاع‌رسانی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به آدرس <http://www.cbi.ir> بخش نظارت بانکی مبارزه با پولشویی یا در پایگاه اطلاع‌رسانی دبیرخانه شورای عالی مبارزه با پولشویی به آدرس: <http://www.mefa.ir/portal/Home/Default.aspx?CategoryID=5747b2d1-0378-4726-beeb-4eaf033eb1ff> قابل دسترسی است.

6. Robin Booth and others, Money Laundering Law and Regulation, A practical Guide, Oxford University Press, 2001, P.1

7. Financial Action Task Force (FATF).

۸. نوشتار حاضر به آخرین نسخه توصیه‌های گروه ویژه که در فوریه سال ۲۰۱۲ منتشر شده است، اختصاص دارد.

به موازات تدوین این اسناد که در واقع سنگ‌بنای قواعد و هنجارهای جاری کنونی اعم از ملی و بین‌المللی را تشکیل داده‌اند یک سری نهادهای منطقه‌ای و بین‌المللی نیز به وجود آمده‌اند که در زمینه مبارزه با پولشویی فعالیت‌های گسترده‌ای را انجام می‌دهند. گروه ویژه اقدام مالی^۱ یکی از مهمترین نهادهای پیشرو به شمار می‌رود که از سال ۱۹۸۹ تاکنون به صورت تخصصی در این حوزه فعالیت می‌کند. گروه مذکور در واقع یک نهاد بین‌الدولی^۲ است که در سال ۱۹۸۹ میلادی در پاسخ به نگرانی‌های فزاینده ناشی از پدیده شوم پولشویی، به ابتکار کشورهای عضو گروه هفت^۳ تشکیل شده است. ایده اولیه تأسیس گروه ویژه، ابتدا در اجلاس سال ۱۹۸۸ گروه هفت که در شهر تورنتو کانادا برگزار شد مطرح گردید. در بیانیه پایانی اجلاس مزبور، بر ضرورت مبارزه با پولشویی تأکید شد. متعاقب آن در اجلاس آرشور در سال ۱۹۸۹، گروه هفت از همه کشورها درخواست کرد تا با تلاش‌های مشترک این گروه در امر مبارزه با قاچاق مواد مخدر و مبارزه با پولشویی همراه شوند. اعضای گروه هفت در همان جلسه درباره تأسیس یک گروه ویژه برای مبارزه با پولشویی به توافق رسیدند.

در حقیقت، گروه ویژه یک کار گروه تخصصی در درون سازمان همکاری و توسعه اقتصادی^۴ است که در عین حال مستقل از آن سازمان فعالیت می‌کند و دبیرخانه آن نیز در محل دفتر مرکزی سازمان مزبور در شهر پاریس واقع است. هیات و فعالیت گروه ویژه جنبه موقتی داشته و هر چند سال یکبار مأموریت آن بر اساس توافق اعضای تمدید می‌شود. بر این اساس، گروه ویژه یک نهاد بین‌المللی دائمی به شمار نمی‌رود،^۵ لیکن با توجه به جایگاه و کارنامه عملکرد و کارایی آن، همواره اعضای گروه ویژه در مورد تداوم فعالیت آن اتفاق نظر داشته‌اند.^۶ اعضای گروه ویژه در ابتدا فقط شامل کشورهای عضو گروه هفت، اعضای کمیسیون اروپا و هفت کشور دیگر بود، اما در طی سال‌های بعد، شمار کشورهای عضو افزایش یافته و اکنون به ۳۶ عضو رسیده که شامل

۱. از این پس در این متن، به اختصار «گروه ویژه» نامیده می‌شود.

2. Inter- governmental body

۳. در سال ۱۹۷۵ میلادی، شش کشور صنعتی جهان شامل فرانسه، آلمان (غربی)، ایتالیا، ژاپن، بریتانیا و آمریکا، یک گروه بین‌المللی مالی تحت عنوان گروه شش (G6) را تشکیل دادند که یک سال پس از آن، با پیوستن کشور کانادا به این گروه، گروه مزبور به گروه هفت (G7) تغییر نام یافت. سپس در سال ۱۹۹۷، با اضافه شدن روسیه به این دسته از کشورها، گروه هشت نامیده شد. البته در حال حاضر این گروه بعضاً همان گروه هفت نیز نامیده می‌شود، برای کسب اطلاعات بیشتر در این خصوص رجوع شود به: پایگاه اطلاع رسانی اینترنتی مرکز اطلاعات گروه هشت (G8 information Center) به آدرس: <http://www.g8.utoronto.ca>

4. Organization for Economic Co-operation and Development (OECD)

5. Robin and others, Ibid, P. 7.

۶. ابتدا مقرر شده بود که فعالیت گروه ویژه تا سال ۲۰۰۴ ادامه داشته باشد، اما طبق توافق اعضای در سال ۲۰۰۴، فعالیت آن در زمینه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم برای ۸ سال دیگر تمدید شده است.

۳۴ کشور و ۲ سازمان منطقه‌ای است.^۱ همچنین، گروه مزبور دارای تعداد زیادی عضو وابسته و نیز عضو ناظر است که بانک جهانی، صندوق بین‌المللی پول، کمیته نظارت بانکی بال، سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، بانک مرکزی اروپا، سازمان بین‌المللی کمیسیون‌های اوراق بهادار، پلیس بین‌المللی (اینترپل)، دفتر مبارزه با مواد مخدر و جرایم سازمان ملل، کمیته ضد تروریسم شورای امنیت از جمله اعضای ناظر گروه ویژه هستند.^۲ افزون بر آن، امکان عضویت سایر کشورها و سازمان‌های بین‌المللی نیز در این گروه وجود دارد.

ریاست گروه ویژه را یکی از مقامات بلند پایه دولت‌های عضو که با رأی اکثریت اعضا انتخاب می‌شود بر عهده داشته و دوره آن یکساله است.^۳

گروه ویژه دارای چهار کن اصلی می‌باشد که عبارتند از: مجمع، رئیس، گروه راهبری و دبیرخانه. مجمع که تمامی کشورها و سازمان‌های عضو در آن حضور دارند نهاد تصمیم‌گیرنده در گروه ویژه به شمار می‌رود. اختیاراتی مانند تصمیم‌گیری در مورد نحوه اداره امور، انتصاب رئیس، معاون و اعضای گروه راهبری، تصویب برنامه کاری و بودجه گروه، تصویب استانداردها، رهنمودها و گزارشات تهیه شده توسط گروه ویژه، تصمیم‌گیری درباره عضویت کشورها و سازمان‌ها در گروه ویژه و تصمیم‌گیری در خصوص سایر موضوعات مربوط به فعالیت‌ها و امور گروه ویژه در دست مجمع است. گسترش همکاری‌های بین‌المللی در زمینه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم، یکی از اهداف عمده گروه ویژه به شمار می‌آید. بر این اساس، گروه مزبور یک شبکه جهانی مبارزه با پولشویی را ایجاد کرده است و بسیاری از سازمان‌هایی که به نوعی درگیر در امر مبارزه با پولشویی هستند، به عنوان ناظر و بدون حق رأی در جلسات آن شرکت می‌کنند. گروه ویژه به طور منظم در هر سال، سه اجلاس برگزار کرده و یک گزارش سالیانه منتشر می‌کند. در این جلسات به بررسی شیوه‌های نوین پولشویی و راه‌های مبارزه با آن، تهدیدهای موجود و اقدامات موثری که دولت‌های عضو و غیر عضو باید اتخاذ کنند، پرداخته می‌شود. اکنون، گروه ویژه به یک نهاد سیاست‌گذار بین‌المللی در زمینه مبارزه با پولشویی و مبارزه با تأمین مالی تروریسم مبدل شده است و به عنوان تنها نهاد

۱. در حال حاضر، اعضای گروه ویژه عبارتند از: آرژانتین، استرالیا، اتریش، بلژیک، برزیل، کانادا، چین، دانمارک، فنلاند، فرانسه، آلمان، یونان، هنگ کنگ، ایسلند، هند، ایرلند، ایتالیا، ژاپن، جمهوری کره، لوگزامبورگ، مکزیک، هلند، نیوزلند، نروژ، پرتغال، روسیه، سنگاپور، آفریقای جنوبی، اسپانیا، سوئد، سوئیس، ترکیه، انگلیس، آمریکا، کمیسیون اروپا و شورای همکاری خلیج فارس.

۲. برای کسب اطلاعات بیشتر در این خصوص رجوع کنید به صفحه مربوط در پایگاه اینترنتی گروه ویژه اقدام مالی به آدرس: <http://www.fatf-gafi.org/pages/aboutus/membersandobservers>

۳. در حال حاضر (زمان نگارش این متن، سپتامبر ۲۰۱۲). ریاست گروه ویژه بر عهده آقای اسکوکستان آمانو از کشور نروژ و معاونت آن بر عهده آقای ولادیمیر نکوف از کشور روسیه است. هر دوی ایشان در اول جولای ۲۰۱۲ به این سمت برگزیده شدند و تا ۳۰ ژوئن سال ۲۰۱۳ در این سمت باقی خواهند ماند.

فرامنطقه‌ای که مشخصاً برای کنترل و مبارزه با پولشویی و مبارزه با تأمین مالی تروریسم^۱ تأسیس گردیده؛ بیشترین میزان موفقیت را در این زمینه کسب کرده است.

در زمان آغاز فعالیت گروه ویژه در سال ۱۹۸۹، هدف اولیه و مأموریت اصلی آن، وضع استانداردهای بین‌المللی در زمینه مبارزه با پولشویی، تعریف و تبیین شده بود. لیکن در بستر تحولات بین‌المللی و حسب ضرورت‌های ناشی از بروز چالش‌های جدید در سطح جامعه بین‌المللی، اهداف و مأموریت‌های گروه ویژه مورد بازنگری قرار گرفته و به تدریج موضوعات و مأموریت‌های جدیدی به آن افزوده شده است. به نحوی که اکتبر ۲۰۰۱ و فوریه ۲۰۱۲ را می‌توان نقاط عطفی برای این نوع تحولات برشمرد. در اکتبر سال ۲۰۰۱، یعنی اندکی پس از وقوع حملات تروریستی یازده سپتامبر در ایالات متحده آمریکا، گروه ویژه در واکنش به واقعه مزبور، نامه مأموریت خود را گسترش داده و تدوین استانداردهایی برای مبارزه با تأمین مالی تروریسم را در دستور کار خود قرار داد^۲. همچنین، در تاریخ ۱۶ فوریه سال ۲۰۱۲، گروه ویژه نسخه جدید و اصلاح‌شده‌ای از مجموعه توصیه‌های خود را منتشر کرده که نسبت به نسخه قبلی توصیه‌ها، تفاوت‌های قابل ملاحظه‌ای در آن مشاهده می‌شود.

به طور کلی، مهمترین اقدام و ابتکار گروه ویژه را باید در تدوین و ارائه توصیه‌هایی در زمینه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم خلاصه کرد که تاکنون، در چند مرحله منتشر، اصلاح و یا تکمیل شده است. نخستین بار در سال ۱۹۹۰ توصیه‌های گروه ویژه موسوم به «توصیه‌های چهل-گانه» تدوین شد که توصیه‌های مزبور، یک بار در سال ۱۹۹۶ و بار دیگر در سال ۲۰۰۳ مورد اصلاح و بازنگری قرار گرفت. همچنین، پس از وقوع حادثه یازده سپتامبر سال ۲۰۰۱ در آمریکا، گروه ویژه، هشت توصیه جدید در زمینه مبارزه با تأمین مالی تروریسم تصویب کرد که در اجلاس ۲۲ اکتبر سال ۲۰۰۲ یک توصیه دیگر نیز به توصیه هشت‌گانه در زمینه مبارزه با تأمین مالی تروریسم اضافه شد و در مجموع به توصیه‌های ویژه معروف شدند. سرانجام در سال ۲۰۱۲، گروه ویژه پس از خاتمه سومین دور ارزیابی کشورهای عضو و با مشارکت نهادهای منطقه‌ای شبکه گروه مالی^۳ و سازمان‌های ناظر^۴ از جمله صندوق بین‌المللی پول و سازمان ملل متحد، توصیه‌ها را بازنگری و به‌روز کرد. نوشتار حاضر در واقع ترجمه نسخه اخیر توصیه‌های گروه ویژه است که با اصلاحات

۱. در سال ۲۰۱۲، موضوع جدیدی تحت عنوان «مبارزه با تأمین مالی اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی» نیز وارد توصیه‌های گروه ویژه شد که در توصیه شماره ۷ نسخه سال ۲۰۱۲ توصیه‌های چهل‌گانه (همین نوشتار)، منعکس گردیده است.

2. Laurel S. Terry, "An Introduction to the Financial Action Task Force and Its 2008 Lawyer Guidance", The Pennsylvania State University The Dickinson School Of Law Legal Studies Research Paper No. 39-2010, p. 6. (available at: <http://ssrn.com/abstract=1680555>)

3. FATF – Style Regional Bodies.

4. Observer Organizations.

فراوانی نسبت به نسخه پیشین منتشر شده است. یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین تفاوت‌های نسخه اخیر توصیه‌ها با نسخه قبلی، گسترش حوزه شمول توصیه‌ها از موضوعات مبارزه با پولشویی و مبارزه با تأمین مالی تروریسم به موضوع مبارزه با تأمین مالی اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی^۱ است.

نسخه مزبور، مشتمل بر چهل توصیه است که در قالب هفت عنوان کلی بیان شده است. عنوان اول به «سیاست‌ها و هماهنگی‌ها در زمینه مبارزه با پولشویی و مبارزه با تأمین مالی تروریسم» اختصاص دارد که توصیه‌های شماره ۱ و ۲ را در بر می‌گیرد. عنوان دوم، «پولشویی و مصادره» است و توصیه‌های شماره ۳ و ۴ را شامل می‌شود. «تأمین مالی تروریسم و تأمین مالی برای اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی» عنوان سوم را تشکیل می‌دهد که در ذیل آن چهار توصیه (توصیه‌های شماره ۴ الی ۸) ارائه شده است. عنوان بعدی «اقدامات پیشگیرانه» است که از توصیه شماره ۹ تا توصیه شماره ۲۳ در این قسمت آمده است. در عنوان پنجم به موضوع «شفافیت و مالکیت ذینفعانه اشخاص و ترتیبات حقوقی» پرداخته شده است که توصیه‌های شماره ۲۴ و ۲۵ را در بر می‌گیرد. از توصیه شماره ۲۶ تا توصیه شماره ۳۵ ذیل عنوان ششم یعنی «اختیارات و مسئولیت‌های مراجع ذیصلاح و سایر تدابیر سازمانی» آورده شده است. هفتمین و آخرین عنوان نیز «همکاری‌های بین‌المللی» است که پنج توصیه (از توصیه شماره ۳۶ تا توصیه شماره ۴۰) را شامل می‌شود.

این مجموعه که در حال حاضر مهمترین سند بین‌المللی در زمینه مبارزه با پولشویی به شمار می‌رود در واقع جایگزین توصیه‌های پیشین گروه ویژه موسوم به توصیه‌های چهل‌ونه‌گانه شده است. این نکته بسیار جالب است که توصیه‌های گروه ویژه گرچه به لحاظ شکلی، جنبه توصیه‌ای برای کشورها داشته و فاقد ضمانت اجرا هستند لیکن همواره با توجه به مقبولیت گسترده نزد کشورها و سازمان‌های بین‌المللی، از اعتبار و جایگاه بالایی برخوردار هستند به گونه‌ای که از سوی ۱۸۰ کشور دنیا به صورت رسمی مورد تایید قرار گرفته و به عنوان منبع و مرجع اصلی برای تدوین قوانین و مقررات مبارزه با پولشویی توسط همه کشورها مورد استفاده قرار می‌گیرند. افزون بر آن، در برخی از کشورها با تصویب مراجع قانونگذاری، این استانداردها عیناً و به صورت یکپارچه وارد نظام حقوقی آن‌ها شده و در حکم قانون می‌باشند. علیرغم این که سند مزبور از اعتبار و جایگاه بسیار بالایی نزد بسیاری از کشورها و مجامع بین‌المللی برخوردار است، ترجمه و انتشار آن هرگز به منزله پذیرش و تأیید کل مفاد آن توسط مولفان و ناشران نمی‌باشد. زیرا به زعم ما، برخی توصیه‌های مزبور، با اهداف و اغراض سیاسی تهیه شده‌اند و بدیهی است که باید آن‌ها را در چهارچوب منافع ملی و قوانین و مقررات جاری کشور بومی‌سازی نمود و بکار گرفت. از این‌رو، ترجمه و انتشار این اثر

اساساً جنبه مطالعاتی و اطلاع‌رسانی دارد و چه بسا مطالعه، بررسی و تحلیل نقادانه این مجموعه می‌تواند حتی مبنایی برای موضع‌گیری نهادهای رسمی کشورمان در برابر برخی از اقدامات یکجانبه و یا چند جانبه سایر کشورها به‌وجود آورد. رویکرد مبتنی بر عدم مشارکت، بی‌اعتنایی و یا رفتار منفعلانه در برابر روند شکل‌گیری هنجارها و استانداردهای بین‌المللی — حتی در مواردی که با منافع ملی ما تعارض آشکار دارند — ممکن است آثار و تبعات منفی فراوانی را در پی داشته باشد.

امید است چاپ و انتشار این مجموعه در کنار سایر اقدامات و تلاش‌های بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در زمینه مبارزه با پولشویی، گامی هر چند کوچک اما موثر در جهت ارتقای دانش و آگاهی مدیران، کارشناسان و تمامی فعالان نظام بانکی، اقتصادی، حقوقی و قضایی و نیز اساتید، دانشجویان، پژوهشگران و سایر علاقه‌مندان به موضوع مبارزه با پولشویی باشد. در این جا لازم است از تمامی مسئولان و همکاران محترم خود در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران که در تمامی مراحل تهیه و انتشار این مجموعه با زحمات و ارائه پیشنهادها و رهنمودهای ارزنده خویش، ما را یاری دادند سپاسگزاری کنیم. وظیفه خود می‌دانیم که از جناب آقای عبدالمهدی ارجمندنژاد، مدیر محترم اداره مبارزه با پولشویی بانک مرکزی ج. ا. که ضمن تشویق و ترغیب ایشانیان با دقت و حوصله فراوان زحمت بازخوانی مکرر متن و نظارت بر کل کار را بر عهده داشته و با رهنمودهای ارزنده خود، موجبات بهبود کیفیت و تکمیل این نوشتار را فراهم آوردند، تشکر نماییم. همچنین، از جناب آقای امیر حسین امین‌آزاد، مدیرکل محترم مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی که با حمایت‌های همیشگی خود موجبات دلگرمی ما را در پیشبرد کار فراهم ساختند، بسیار سپاسگزاریم. افزون بر آن، لازم است که از جناب آقای ابراهیم درویشی، معاون محترم نظارتی بانک تشکر کنیم که با حمایت و نظر مساعد خویش، زمینه را برای چاپ و انتشار این مجموعه فراهم کردند. همچنین مراتب قدردانی خود را نسبت به جناب آقای دکتر محمود بهمنی، رئیس کل محترم بانک اعلام می‌داریم که ضمن ارائه نقطه نظرات و رهنمودهای ارزنده خود، دستور چاپ و انتشار این مجموعه را صادر کردند. در پایان از زحمات و تلاش‌های همکاران‌مان در اداره روابط عمومی بانک مرکزی به‌ویژه جناب آقای علیری، سرکار خانم آقای، جناب آقای رجبی و جناب آقای نوری که با دلسوزی و جدیت فراوان مراحل اجرایی چاپ و نشر این مجموعه را پیگیری کردند، قدردانی نموده و بهترین‌ها را برای این عزیزان آرزو می‌کنیم. امید می‌رود ترجمه و تألیف این اثر، مقبول نظر صاحب‌نظران و اهل فن افتاده، نارسائی‌ها به لطف دقت نظر و تذکرات مشفقانه ایشان مرتفع شود. ... تا چه قبول افتد و چه در نظر آید.

— فردوس زارع قاجاری و علی قائم‌مقامی

گروه ویژه اقدام مالی یک نهاد بین‌الدولی است که در سال ۱۹۸۹ میلادی توسط نمایندگان کشورهای عضو گروه زیر تشکیل شده است. وظیفه این گروه، تدوین استانداردها و بهبود وضعیت اجرای تدابیر حقوقی، نظارتی و عملیاتی، برای مبارزه با پولشویی، تامین مالی تروریسم و تامین مالی اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی^۱ و سایر تهدیدهای مرتبط با سلامت نظام مالی بین‌المللی است. همچنین، گروه ویژه با مشارکت سایر نهادهای بین‌المللی ذیربط و با هدف حفاظت از نظام مالی بین‌المللی در برابر سوء استفاده‌ها، نقاط آسیب‌پذیر کشورها در سطح ملی را مورد شناسایی قرار داده است.

توصیه‌های گروه ویژه، چهارچوبی جامع و منسجم متشکل از مجموعه‌ای از تدابیری را به وجود آورده است که کشورها باید برای مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم و نیز تامین مالی اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی، به اجرا گذارند. کشورها دارای چهارچوب‌های حقوقی، اجرایی و عملیاتی مختلف و نظام‌های مالی متفاوتی هستند و از این رو، نمی‌توانند برای مقابله با تهدیدهای مورد نظر، تدابیر کاملاً مشابهی را اتخاذ کنند. بنابراین، توصیه‌های گروه ویژه، مجموعه‌ای از استانداردهای بین‌المللی را مشخص می‌کنند که کشورها باید از طریق اتخاذ تدابیری منطبق با شرایط خاص خود، آن‌ها را به اجرا گذارند. توصیه‌های گروه ویژه تدابیری را مقرر می‌کنند که به موجب آن‌ها، کشورها باید حسب مورد اقدامات زیر را انجام دهند:

- شناسایی ریسک‌ها، تدوین خط‌مشی‌ها و انجام هماهنگی‌های لازم در سطح ملی؛
- رسیدگی قضایی به جرایم پولشویی، تامین مالی تروریسم و تامین مالی اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی؛

۱. موضوع مبارزه با «تامین مالی اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی» تحت عنوان:

«Financing of the Proliferation of Weapons of Mass Destruction»، در چهار نسخه قبلی توصیه‌های منتشره از سوی گروه ویژه (در سال‌های ۱۹۹۰، ۱۹۹۶، ۲۰۰۱ و ۲۰۰۳) وجود نداشته است و در حقیقت، یک نوآوری در این سند به شمار می‌رود (مترجمین).

- اتخاذ تدابیر پیشگیرانه برای بخش مالی و سایر بخش‌های معین؛
- اعطای اختیارات و مسئولیت‌ها به مراجع ذی‌صلاح (مانند نهادهای نظارتی، مراجع اعمال قانون و مراکز انجام تحقیقات درباره جرایم) و سایر اقدامات سازمان یافته؛
- افزایش شفافیت و میزان دسترسی به اطلاعات مربوط به مالکیت ذی‌نفعانه^۱ اشخاص و ترتیبات حقوقی^۲؛
- تسهیل همکاری‌های بین‌المللی.

اولین نسخه توصیه‌های گروه ویژه در سال ۱۹۹۰ میلادی و به عنوان اقدامی ابتکاری برای مبارزه با سوء استفاده از نظام‌های مالی توسط اشخاص که عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر را پولشویی می‌کردند، منتشر شد. در سال ۱۹۹۶، به منظور انعکاس گرایش‌ها و شیوه‌های جدید رو به تکامل پولشویی و با هدف توسعه دامنه توصیه‌های مزبور به مرزهای فراتر از پولشویی عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر، بازنگری در توصیه‌ها انجام شد. سپس، در اکتبر سال ۲۰۰۱، گروه ویژه حوزه فعالیت‌های خود را برای مواجهه با مسایل مرتبط با تامین مالی تروریسم و سازمان‌های تروریستی گسترش داده و بدین وسیله با تدوین ۸ توصیه ویژه درباره تامین مالی تروریسم — که بعداً یک توصیه دیگر به آن‌ها اضافه شد — گام مهمی برداشت. توصیه‌های گروه ویژه در سال ۲۰۰۳، دوباره مورد بازنگری قرار گرفت. مجموع این توصیه‌ها توسط ۱۸۰ کشور جهان تایید و در سطح بین‌المللی به استانداردهای بین‌المللی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم معروف شده‌اند.

در ۱۶ فوریه سال ۲۰۱۲، گروه ویژه — پس از خاتمه سومین دور ارزیابی کشورهای

1. Beneficial ownership.

۲. عبارت «مالکیت ذی‌نفعانه» (Beneficial Ownership) به وضعیتی اشاره دارد که در آن یک یا چند شخص حقیقی، «در نهایت» مالک یا کنترل‌کننده مشتری (حقیقی یا حقوقی) یک موسسه مالی که از جانب وی عملیات یا معامله‌ای را انجام می‌دهند، هستند و یا اشخاص مزبور، کنترل موثر نهایی اشخاص یا «ترتیبات» حقوقی را در اختیار دارند. (مترجمین، به نقل از General Glossary پیوست متن انگلیسی سند توصیه‌های چهل‌گانه، ص ۱۱۰).
۳. در این متن، عبارت «ترتیبات حقوقی» (Legal Arrangements) به «تراست‌های صریح» (که در پانویس مربوط به توصیه شماره ۲۲ توضیح داده شد) و ترتیبات مشابه اشاره دارد (مترجمین، به نقل از General Glossary پیوست متن انگلیسی سند توصیه‌های چهل‌گانه، ص ۱۱۸).

عضو و با مشارکت نهادهای منطقه‌ای شبه گروه ویژه^۱ و سازمان‌های ناظر^۲ از جمله صندوق بین‌المللی پول^۳ و سازمان ملل متحد^۴ - توصیه‌ها را بازنگری و به روز کرد. اصلاحات انجام شده - با حفظ یکپارچگی و الزامات قبلی - ضمن توجه به تهدیدهای جدید و نوظهور، بسیاری از تعهدات قبلی را شفاف‌تر و قوی‌تر کرده است.

همچنین، اصلاح استانداردها، با هدف تقویت الزامات برای وضعیت‌های دارای ریسک بیشتر، انجام شده است. با اعمال این اصلاحات، کشورها می‌توانند در مناطقی که ریسک بیشتری داشته و یا در مناطقی که اجرای توصیه‌ها در آن مناطق نیاز به تقویت دارند، رویکرد متمرکزتری اتخاذ کنند. در وهله اول، کشورها باید ریسک‌های ناشی از پولشویی و تامین مالی تروریسم را که با آن‌ها مواجه هستند را شناسایی و ارزیابی کنند. سپس، تدابیر مناسبی برای کاهش آن ریسک‌ها در نظر بگیرند.

این رویکرد ریسک محور به کشورها اجازه می‌دهد در چهارچوب الزامات گروه ویژه، تدابیر انعطاف‌پذیرتری را به کار گیرند تا منابع خود را به صورت موثرتر، هدف‌گذاری کرده و برای این که تلاش‌های خود را به موثرترین شکل، متمرکز کنند، تدابیر پیشگیرانه‌ای را اتخاذ نمایند که با ماهیت ریسک‌ها تناسب داشته باشند.

-
1. FATF – Style Regional Bodies.
 2. Observer Organizations.
 3. International Monetary Fund (IMF).
 4. United Nations (UN).